

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Георги Иванов Жечев,
СУ „Св. Климент Охридски“, ФКНФ, Катедра „Романистика“,
хабилитиран в научно направление 2.1. Филология

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 2.1. Филология
с кандидат Мария Петрова Ладовинска

Мария Ладовинска е завършила паралелка с разширено изучаване на италиански език в столичната 8-ма гимназия през 1992 г. и италианска филология в СУ "Св. Климент Охридски" през 1997 г. Има дългогодишен опит като преподавател по италиански език в средното и висшето образование.

През периода 2010-2022 г. е публикувала 11 статии по темата на дисертацията, три от които са на италиански език. Публикувала е и 5 други статии в съавторство или самостоятелно. Съавтор е и на помагало за подготовка за ДЗИ по италиански език (2003 г., издателство "Колибри"). По този начин дисертантката надвишава многократно необходимите 30 точки за група от показатели Г на Минималните национални изисквания за придобиване на ОНС "доктор" в професионално направление 2.1. Филология.

Представеният от Мария Ладовинска дисертационен труд на тема „За неясната референция на инфинитивния подлог в съвременния италиански език" е с общ обем от 255 стр., но от тях трябва да извадим страниците 184-249, които са повторение на две от главите (4-та и 5-та) във вариант на италиански език.

Приложение 4 на дисертацията съдържа преводите на български език на 13 от 20-те анализирани откъса - тези от тримата италиански автори (Агус, Воло и Тамаро), които са били издадени на български език в превод съответно на Нели Раданова, Румяна Сарайдарова и Бояна Петрова.

Избраните за анализ откъси са резултат от обработката на корпус от около 1000 страници художествена проза - романи и театрален монолог, публикувани в периода 1989 – 2006 г.

За целите на дисертацията е разработена, проведена и анализирана анкета с 20 респонденти, които са носители на езика със стабилна пресупозиционна база (според книгата на Стефана Димитрова "Текст и подтекст. Наблюдения над пресупозициите в руския дискурс", 1984, Наука и изкуство).

Разработката се опира на постиженията на датската школа по италианистика, чиито представителки са Скуте и Янсен. На датската италианистка Скуте М. Ладовинска е посветила отделна своя статия, публикувана в списание "Чуждоезиково обучение" през 2010 г.

Този интерес към трудовете на Скуте (Skytte) не е случаен. Датчанката е съавтор

(заедно със Salvi и Manzini) на 9-та глава във 2-рия том на *Grande grammatica italiana di consultazione*, посветена именно на подчинените изречения с инфинитив (*Frazi subordinate all'infinito*).

Проблемът, който Ладовинска поставя в центъра на изследването си, е свързан с определени употреби на инфинитива в италианския език, при които идентифицирането на подлога не е очевидно. Авторката прави подробен преглед на литературата за италианския инфинитив и очертава различните езикови елементи, които могат да служат за определяне на подлога. Част от тези елементи принадлежат на лексикалното равнище. Изводът на Ладовинска е, че този идентификационен фактор е използван от респодентите в проведената от нея анкета само когато те анализират примерите с ограничен контекст. Когато участниците в анкетата разполагат с по-дългия контекст на същите примери, те рядко се позовават на лексикални елементи при избора им на подлог (с.155). За авторката съществена роля за идентификацията на подлога изиграва способността на носителите на езика да интерпретират смисъла. Такава интерпретация те са в състояние да извършат дори и при отсъствие на ясно изразен antecedent на подлога. Тази констатация на Ладовинска, направена в резултат на проведената от нея анкета, опровергава тезата на Рафаеле Симоне от книгата му *Fondamenti di linguistica*. Според италианския езиковед установяването на подлога не би било възможно без наличието на първична номинация под формата на пълна синтагма (*un capo-catena sotto forma di sintagma pieno*), защото пълната синтагма има по-голяма референциална сила.

Същевременно твърдението на Ладовинска, че обектът на дисертацията ѝ е "неизследвана територия" в италианското езикознание, ми се струва пресилено. Темата е доста подробно застъпена във вече споменатата 9-та глава на втория том на *Grande grammatica italiana*, където авторите разграничават четири типа подчинени изречения с инфинитив (с.485): изречения с неявен, но интерпретиран подлог (чрез лично или относително местоимение); инфинитивни изречения с глаголи от типа на *sembrare* "изглеждам"; инфинитивни изречения с подлог в акузатив; инфинитивни изречения с подлог в номинатив (типични за изискан стил и съдържащи глаголи за мнение). Те въвеждат също термина *verbi controllori* или *verbi a controllo* (контролиращи глаголи) за глаголите, които насочват към неявния подлог на инфинитива. Говорят също за две възможни интерпретации на неявното допълнение на инфинитива: с неопределен смисъл (когато допълнението съвпада с неуточнена група лица) или с генеричен смисъл (когато допълнението съвпада със съвкупността на всички възможни референти). Разбира се, приносът на Ладовинска е в специфичния ъгъл, под който та разглежда инфинитивните подчинени изречения и в оригиналната методология, която прилага за изясняване на механизмите за установяване на имплицитния подлог на инфинитива в тях.

Мястото, отделено за съпоставка между различните нелични форми на глагола в италианския и в българския език ми се струва необосновано по обем, тъй като то не допринася за изясняване на главния изследователски въпрос на дисертацията.

Смятам, че дисертацията би спечелила, ако включваше и анализ на преводните еквиваленти на анализирания примери. Тяхното привеждане в последното приложение към дисертацията без коментари към тях остава с неясна цел.

Цитирането на онлайн източниците не е направено според приетите норми. Освен това не е удачно да бъдат представени отделно от останалите заглавия в библиографията. За предпочитане е да бъдат подредени в една обща библиография.

Освен книгата на Maria Elisabeth Conte би било добре да бъде цитирана и другата италианска книга по текстова лингвистика, тази на Cecilia Andorno, на издателство Carocci, от 2003 г., която е преиздавана 7 пъти и в която също се разглежда проблематиката на анафората и на анафоричното подемане (rinvio anaforico).

Също така по-удачно би било да се цитира книгата Pragmatics на Ян Хуанг, издадена от Оксфордското университетско издателство (първо издание 2007 г., второ издание 2014 г.), вместо използваните от дисертантката речникови статии на същия автор от Encyclopedia of Language and Linguistics (“Coreference: Identity and Similarity” и “Anaphora, Cataphora, Exophora, Logophoricity”), които разглеждат същата проблематика, но в редуциран вид.

Мария Ладовинска убедително е очертала спецификата на инфинитива с неясен подлог в италианския език . Тя демонстрира добро познаване на специализираните публикации по темата както за италиански, така и за български език, като е открила тези от тях, които ѝ вършат работа за анализа на корпуса от ексцерпирани откъси от художествена проза на съвременни автори.

В анализите си Ладовинска си служи умело с избраните и изложени в 3-та глава теоретичните постановки. Дисертацията излага коректно и изяснява връзките си с предходните изследвания по темата. Стилът ѝ се отличава с прецизност и яснота. Авторката системно обяснява използваната от нея терминология. Авторефератът е твърде изчерпателен и би могъл до бъде по-синтезиран, но достатъчно ясно излага засегнатата проблематика, методологията и приноса на изследването.

Изводите в дисертацията са оригинални и могат да бъдат полезни за преподаватели по италиански език , както и за преводачите от италиански на български език.

Взимайки предвид изложените по-горе факти, давам положителна оценка за представения от Мария Петрова Ладовинска дисертационен труд, както и за нейните публикации, свързани с темата на дисертацията. Намирам, че те са напълно достатъчни за присъждане на научната и образователна степен „доктор“.

12 септември 2023 г.